

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA I ZAPOBIEGANIA HANDLOWI LUDŹMI

Wprowadzenie

Krajowy Program Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi jest elementem realizacji programu poprawy bezpieczeństwa obywateli „Bezpieczna Polska” przyjętego przez Radę Ministrów 28 sierpnia 2002 r..

Potrzeba takiego programu wynika także ze zobowiązań międzynarodowych Polski, a w szczególności z faktu podpisania i ratyfikowania *Protokołu* (dodatkowego do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko zorganizowanej przestępczości międzynarodowej) o *zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi*.

Zadaniem Programu jest wdrożenie zaleceń zawartych w tym dokumencie, celem stworzenia warunków koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi.

Realizacja Programu wymagać będzie udziału i współpracy wielu podmiotów administracji rządowej oraz organizacji pozarządowych.

Zadania przypisane poszczególnym podmiotom będą finansowane w ramach budżetów pozostających do ich dyspozycji.

Pewne elementy programu, szczególnie te, które są związane z wymianą informacji, najlepszych praktyk i szkoleniami mogą być finansowane z programów Unii Europejskiej takich jak AGIS (program współpracy policji i prokuratury w sprawach karnych), Daphne. Trwające obecnie prace nad uchwałą Rady Unii Europejskiej w sprawie inicjatyw dotyczących walki z handlem kobietami stwarzają realną szansę finansowania tego typu działań z innych źródeł tj. programów EQUAL 2004, INTERREG, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, czy Europejskiego Funduszu Społecznego. Możliwe jest też zawieranie porozumień bilateralnych z innymi zainteresowanymi krajami.

Odpowiedzialność za realizację zadań wyznaczonych w Programie ponoszą wskazane podmioty. W związku z tym, że znacząca część zadań związanych z wcieleniem w życie Programu leży w kompetencjach ministra spraw wewnętrznych i administracji, za koordynowanie i monitorowanie jego realizacji odpowiada Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji. Ministrowie resortów zaangażowanych w realizację

Programu oddelegują do prac z nim związanych swoich upoważnionych przedstawicieli. Prezes Rady Ministrów określi w rozporządzeniu tryb organizacji prac nad realizacją Programu.

Czas ewaluacji Programu określa się na 1,5 roku od momentu przyjęcia go przez Radę Ministrów. Po upływie tego okresu czasu Rada Ministrów dokona oceny jego wyników oraz podejmie decyzję co do sposobu organizacji dalszych działań mających na celu zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi.

1.Stan prawny

W dniu 21.03.1950 roku otwarta została do podpisu w Lake Success Konwencja w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytutki.¹ Konwencja ta zunifikowała uchwalone do tego czasu postanowienia umów i rozciągnęła je na szerszą grupę czynów.

Przestępstwo handlu ludźmi zostało początkowo stypizowane w art. IX § 1 i 2 przepisów wprowadzających kodeks karny z 1969 roku.² W § 1 ustawodawca opisał zachowanie polegające na dostarczeniu, zwabieniu lub uprowadzaniu w celu uprawiania nierządu innej osoby, nawet za jej zgodą. Z redakcji tego przepisu wynikało, że dla bytu przestępstwa z art. IX § 1 p.w.k.k. obojętnym było czy dostarczenie, zwabienie lub uprowadzenie osoby w celu uprawiania nierządu następowało wbrew zgodzie, bez zgody, czy też za zgodą osoby pokrzywdzonej. Fakt zgody lub jej brak mógł mieć znaczenie jedynie przy wymiarze kary. W § 2 opisano zachowanie polegające na handlu kobietami nawet za ich zgodą oraz zachowanie polegające na handlu dziećmi. W tym przypadku dla bytu przestępstwa nie był istotny cel handlu ludźmi.

Ustawodawca polski poszedł zatem dalej niż zobowiązywała do tego Konwencja z 21.03.1950 roku. Przestępstwo określone w art. IX § 2 p.w.k.k. nie było przestępstwem kierunkowym i jako takie nie wymagało dla swojego bytu działania sprawcy w celu uprawiania nierządu. Handel kobietami lub handel dziećmi w jakimkolwiek celu był już przestępstwem.

Na gruncie kodeksu karnego z 1969 roku odpowiedzialności karnej podlegał również ten, kto nakłaniał inną osobę do uprawiania nierządu, a także ten, kto czerpał korzyści majątkowe z cudzego nierządu bądź w celu osiągnięcia korzyści majątkowej ułatwiał cudzy nierząd. Przestępstwa te zostały opisane w art. 174 § 1 i 2 kk z 1969 roku.

Ustawodawca w nowym kodeksie karnym z 06.06.1997 r. wprowadził istotne zmiany zarówno w dyspozycjach jak i sankcjach przepisów prawnych dotyczących handlu żywym towarem.³

Przestępstwo z art. IX § 1 p.w.k.k. z 1969 roku zostało inkorporowane do art. 204 § 4 nowego kodeksu karnego. Nie są to jednak przepisy o identycznej treści. Ustawodawca pominął zawarty w art. IX § 1 p.w.k.k. z 1969 r. zwrot „nawet za jej zgodą”. Pragnął zapewne w ten sposób odciąć się od błędnej regulacji sugerującej, iż możliwe jest uprowadzenie za zgodą uprowadzonego.

---

¹ Dziennik Ustaw z dnia 21 października 1952 roku (nr 41 poz.278)

² Ustawa z 19 kwietnia 1969 roku - Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz.U. nr 13 poz.95)

³ Dziennik Ustaw z dnia 2 sierpnia 1997 roku (Dz.U. nr 88 poz.553)

W przypadku eksploatacji prostytucji za zgodą osoby pokrzywdzonej sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Natomiast w przypadku zwabienia lub uprowadzenia osoby w celu uprawiania prostytucji sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Obok opisanych powyżej regulacji prawnych istotną rolę spełnia przepis artykułu 253 n.k.k., według którego osoba uprawiająca handel ludźmi, nawet za ich zgodą, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 .

W tym przypadku nie ma znaczenia zarówno cel handlu ludźmi jak i fakt zgody pokrzywdzonego. Przy formułowaniu zarzutu najczęściej mamy jednak do czynienia z kwalifikacją kumulatywną czynu. Do jednego zachowania przestępnego aspirują jednocześnie znamiona 2 przepisów – art.204 §4 kk i art. 253 kk.

W dniu 12 grudnia 2000 r. w Palermo została podpisana w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej , przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000r. W dniu 04.10.2001 roku podpisany został w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej również Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniająca Konwencję , przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne NZ dnia 15 listopada 2002r.(ustawa o ratyfikacji została ogłoszona w Dz.U. nr 17 z dnia 4 lutego 2003 i weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia).

W wymienionym protokole sformułowano definicję handlu ludźmi. Zgodnie z art. 3 litera (a) Protokołu *„handel ludźmi oznacza werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły, lub też z zastosowaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu jej wykorzystania.*

Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystanie prostytucji innych osób lub inne formy wykorzystywania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, albo usunięcie organów ludzkich.” Zgodnie z literą (b) wymienionego artykułu, zgoda ofiary handlu ludźmi na zamierzone wykorzystanie, o którym mowa w literze a, nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którąkolwiek z metod , o której mowa w literze (a). Zgodnie zaś z literą (c) tego artykułu, werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie dziecka celem jego wykorzystania uznawane jest za „handel ludźmi” nawet wówczas, gdy nie obejmuje żadnej z metod, o której mowa w literze (a). Dziecko zaś oznacza osobę, która nie ukończyła osiemnastego roku życia (litera d artykułu 3).

Wejście w życie względem Rzeczypospolitej Polskiej wymienionego Protokołu będzie skutkowało tym, że pojęcie handlu ludźmi użyte w art.253 § 1 k.k. będzie definiowane na gruncie prawa polskiego zgodnie z definicją użytą w art.3 wymienionego protokołu.

Odnosząc się do stanu prawnego należy również pamiętać o zobowiązaniach wynikających z przyszłego członkostwa Polski w Unii Europejskiej tj. konieczności uwzględnienia aktów prawnych UE, które wchodząc w skład *acquis communautaire* stanowiąc będą o kształcie polskiego porządku prawnego. Spośród licznych aktów UE dot. zwalczania handlu ludźmi wymienić należy w tym miejscu Decyzję Ramową Rady Unii Europejskiej w sprawie walki z handlem ludźmi (2002/629/JAI z 19 lipca 2002 r.) oraz będące w przygotowaniu : Decyzję Ramową Rady Unii Europejskiej w sprawie walki z wykorzystywaniem seksualnym dzieci i dziecięcej pornografii i Dyrektywę Rady UE w sprawie krótkoterminowego zezwolenia na pobyt wydawanego osobom pokrzywdzonym w wyniku przestępstw polegających na ułatwianiu nielegalnej migracji lub handlu ludźmi, które współpracują z właściwymi organami .

2. Opis zjawiska

WPROWADZENIE

Handel kobietami z Europy Środkowej i Wschodniej nasilił się na początku lat 90-tych. Zbiegło się to z upadkiem systemu komunistycznego w Europie. Liberalizacja gospodarcza przyczyniła się do powstawania nowych, zorganizowanych grup zajmujących się seksem i pornografią. Taki przemysł powiązany z przestępczością zorganizowaną rozpowszechnił się do tego stopnia, że handel kobietami i prostytutką stały się poważnymi przedsięwzięciami komercyjnymi. Niewątpliwie wpływ na to miało też bezrobocie będące efektem ubocznym przekształceń gospodarczych.

W Polsce przed rokiem 1990 ośrodki prostytucji istniały głównie w hotelach i restauracjach, natomiast po 1990 roku bardzo wyraźnie wzrosła liczba tzw. salonów masażu i klubów odnowy biologicznej, które stanowią nieoficjalne domy publiczne. Kontrolę nad tymi ośrodkami sprawują zorganizowane grupy przestępcze. Ponadto w Polsce występuje także tzw. prostytutka przydrożna. Zazwyczaj tego typu prostytutki są cudzoziemkami, które przybyły do Polski dzięki wizie turystycznej i służą klientom prowadzącym dalekobieżne ciężarówki i prywatne samochody osobowe w miejscach nieodległych od punktów granicznych.

Jeżeli chodzi o zjawisko handlu kobietami, Polska początkowo funkcjonowała jako kraj, z którego pochodzą ofiary (przymuszone do uprawiania prostytucji głównie w Niemczech i Holandii). Wkrótce jednak stała się także krajem tranzytowym dla kobiet z byłego Związku Radzieckiego oraz innych krajów Wschodniej Europy.

W latach 1995-2002 zakończono 259 postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących handlu kobietami, z czego 198 postępowań zakończono skierowaniem aktu oskarżenia do sądu (61 postępowań umorzono). Ogółem oskarżono 478 osób, ustalono łącznie 1250 pokrzywdzonych kobiet. W ww. okresie najwięcej postępowań prowadziły prokuratury podległe prokuraturom apelacyjnym w Poznaniu, we Wrocławiu i Katowicach.

Sądy wydały w tym czasie 101 wyroków. Skazano 181 osób, uniewinniono 9. Spośród 181 skazanych wobec 62 osób wymierzone zostały kary pozbawienia wolności w przedziale do powyżej 2 lat do 5 lat.

Istnieje uzasadnione przypuszczenie, że kraj nasz staje się także krajem, do którego importowane są kobiety ze Wschodniej Europy, a więc krajem docelowym (głównie dla gangów handlujących kobietami z Bułgarii oraz kobietami z byłego ZSRR). Natychmiastowa deportacja kobiet uniemożliwia zgromadzenie ewentualnego materiału dowodowego i poznanie rzeczywistej skali zjawiska.

Polska jako kraj docelowy (miejsce handlu cudzoziemkami)

W okresie 1995-2002 zakończono łącznie 53 postępowania (z czego 20 śledztw w 2001 roku), w których Polska była krajem docelowym, t.j. krajem, do którego zostały uprowadzone ofiary w celu uprawiania prostytucji. W postępowaniach tych ujawniono 249 pokrzywdzone (w tym 73

obywatelki Ukrainy, 27 obywaterek Bułgarii, 85 obywaterek Białorusi, 15 obywaterek Rumunii, 16 obywaterek Mołdawii, 8 obywaterek Łotwy, 6 obywaterek Wietnamu, 5 obywaterek Litwy, 11 obywaterek Rosji, 3 obywatelki Mongolii, 2 obywatelki Kostaryki). Charakterystyczne jest to, że obywatelki Bułgarii zmuszane były do uprawiania prostytucji przydrożnej. Natomiast wszystkie ujawnione pokrzywdzone pochodzące z Ukrainy zostały sprzedane do agencji towarzyskich celem uprawiania prostytucji.

Prawie w każdym przypadku ze sprawcami uprowadzenia współdziałał obywatel tego samego państwa, z którego pochodziły ofiary. Tylko 11 kobiet miało świadomość tego, jaki rodzaj pracy będzie wykonywać w Polsce.

Najczęściej ofiarom obiecywano pracę w charakterze sprzedawcy na bazarach ewentualnie przy pracach polowych. Zdarzało się, że kobiety z własnej inicjatywy przyjeżdżały do Polski i znajdowały sezonową pracę w gospodarstwach wiejskich bądź na plantacjach truskawek. Po zakończeniu prac zjawiał się nieoczekiwanie ktoś, kto proponował dalsze zatrudnienie kobietom i podstępnie uprowadzał, a następnie sprzedawał obywatelom Bułgarii, najbardziej zaangażowanym na terytorium Polski w ten proceder przestępczy. Jedna z ofiar została uprowadzona przy znaczącym udziale swojej koleżanki, która zapewniła ją, że załatwiła pracę zarówno dla siebie jak i dla niej w Polsce. Po przekroczeniu granicy natychmiast została przekazana 2 mężczyznom.

Kobiety zwabione podstępnie do Polski są bardzo często kilkakrotnie odsprzedawane kolejnym handlarzom za coraz wyższą cenę zmieniając w ten sposób miejsce pobytu, co znacznie utrudnia poszukiwania w przypadku zgłoszeń ich zaginięcia.

Brak badań dotyczących ekonomicznego aspektu procederu handlu ludźmi. Pewne wyobrażenia mogą dać ustalenia poczynione podczas śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w Rzeszowie. Ustalono m.in., że kierująca grupą Ukrainka sprzedawała ok. 60 kobiet osobom prowadzącym agencje towarzyskie, pobierając za każdą z nich po 200 USD. Jednocześnie w ramach umów z właścicielami agencji pobierała od każdej sprzedanej przez nią kobiety po 100 USD miesięcznie uzyskanych z tytułu świadczenia usług seksualnych. Proceder ten trwał co najmniej 2 lata.

Terenem, na którym koncentruje się działalność przestępców zaangażowanych w handel kobietami i przymuszanie ich do uprawiania prostytucji w naszym kraju jest centralna część Polski (okolice Warszawy, Płocka, Żyrardowa, Radomia).

Polska jako kraj pochodzenia ofiar

Najpoważniejsze sprawy w tej kategorii były prowadzone na przełomie lat 1997/8 roku przez ówczesną Prokuraturę Wojewódzką w Szczecinie (51 pokrzywdzonych kobiet) i ówczesną Prokuraturę Wojewódzką w Opolu (89 pokrzywdzonych kobiet). W obu sprawach kobiety były werbowane do Niemiec.

W przypadku pierwszej sprawy kobiety były dostarczane w celu uprawiania nierządu obywatelom niemieckim i tureckim. Werbowaniem kobiet zajmował się obywatel polski, któremu współpracę zaproponował mężczyzna narodowości tureckiej, na stałe zamieszkały w Berlinie.

Kontakt z kobietami nawiązywany był poprzez umieszczanie w prasie ofert pracy w Niemczech, polegającej na prowadzeniu domu.

Po dostarczeniu kobiet do Berlina, Polak otrzymywał zapłatę od 500 DEM do 3000 DEM za każdą z nich. Kobietom tym natychmiast odbierane były paszporty. Agencja działała na tzw. „telefon”. Kobiety były dowożone do klientów na zamówienie telefoniczne. Kierowca – „ochroniarz” odbierał od klienta pieniądze za usługę świadczoną przez kobietę i po sprawdzeniu mieszkania opuszczał je zostawiając ofiarę samą z klientem.

Cena usługi wynosiła od 120-150 DEM, z czego pokrzywdzona otrzymywała 30-40 DEM.

Po pewnym czasie Polak stał się współwłaścicielem agencji, z której „ściągał” po 10 DEM za każdą godzinę świadczonej usługi seksualnej przez wszystkie kobiety, które dostarczył mężczyźnie narodowości tureckiej. Kilku kobietom udało się uciec dzięki pomocy kierowców z agencji. Sprawa została już prawomocnie osądzona. Obywatel polski zajmujący się werbowaniem kobiet do Niemiec został skazany na karę 10 lat pozbawienia wolności.

W innej sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Wojewódzką we Wrocławiu ujawniono, że werbowaniem kobiet zajmowała się pracownica „Gabinetu Odnowy Biologicznej”. W lokalu tym świadczone również usługi seksualne.

Jeden z klientów – obywatel Włoch, zamieszkujący w Niemczech, zaproponował pracownicy lokalu współpracę polegającą na werbowaniu kobiet do Niemiec w celu świadczenia usług seksualnych. Wspomniana pracownica zwerbowała około 30 kobiet spośród tych, które świadczyły usługi w „Gabinecie Odnowy Biologicznej”. W tym przypadku kobiety były świadome tego, jaki rodzaj pracy będą wykonywać i na ogół przystawały na złożoną propozycję. Propozycje były składane młodym kobietom o niskim statusie materialnym.

Największa koncentracja grup przestępczych zajmujących się werbunkiem ofiar (z Polski) do Europy Zachodniej (Niemcy, Holandia, Belgia) występuje wzdłuż granicy z Niemcami (okolice Szczecina, Poznania i Gorzowa Wielkopolskiego).

Polska jako kraj tranzytowy

Polska funkcjonuje jako kraj tranzytowy, głównie w odniesieniu do ofiar z Litwy, Łotwy i Mołdawii. Krajem docelowym są w tym przypadku Niemcy. Przerzut następuje w okolicach Szczecina i Świnoujścia. Polska granica wschodnia jest przekraczana legalnie, natomiast przekroczenie granicy z Niemcami odbywa się na podstawie sfałszowanych dokumentów (polskich paszportów).

CHARAKTERYSTYKA OSÓB POKRZYWDZONYCH

Znaczna większość ustalonych pokrzywdzonych była świadoma celu wyjazdu za granicę i rodzaju wykonywanej tam pracy. Podejrzani zajmujący się werbowaniem w Polsce kobiet gotowych do wyjazdu za granicę w celu uprawiania prostytucji wykorzystywali ich ciężką sytuację materialną.

Najczęściej werbowano kobiety w wieku 16-20 lat, o wykształceniu podstawowym i o niskim statusie materialnym. Podejrzani zajmujący się werbowaniem kobiet otrzymywali od zleceniodawcy przeważnie w granicach od 500-2000 DEM za dostarczenie 1 kobiety. Zleceniodawcą zawsze był cudzoziemiec (najczęściej obywatel Niemiec) mieszkający w Niemczech bądź w Holandii.

Pokrzywdzone decydowały się na złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa dopiero po powrocie do Polski i tylko w sytuacjach, kiedy były gwałcone bądź dochodziło do drastycznych form eksploatacji prostytucji. W 12 sprawach pokrzywdzone zmieniły zeznania, co utrudniało przebieg postępowania sądowego.

CHARAKTERYSTYKA PODEJRZANYCH ZAANGAŻOWANYCH W HANDEL

Większość przypadków, które były lub są obecnie badane w Polsce wskazuje, że handlarze pochodzą przede wszystkim z Polski, Rosji, Bułgarii, Turcji i Niemiec.

Według źródeł policyjnych, turecka mniejszość w Niemczech wydaje się szczególnie mocno zaangażowana w handel kobietami. Niemal równie dużą rolę odgrywają mężczyźni z terenu byłej Jugosławii. W Polsce najbardziej aktywni na tym polu przestępczości są obywatele Bułgarii. W 2001 roku na 21 oskarżonych w Polsce cudzoziemców aż 16 było obywatelami Bułgarii (wszyscy z wykształceniem podstawowym i pochodzący z okolic Warny). Poza obywatelami Bułgarii oskarżono 3 obywateli Turcji, 1 obywatela Albanii i 1 obywatela Hiszpanii.

Na podstawie analizowanych spraw dało się zauważyć, że w proceder przestępczy zaangażowane są też kobiety, które wcześniej same były ofiarami. Kobiety te najczęściej pełnią rolę rekrutujących i jako pierwsze nawiązują kontakt z przyszłymi ofiarami.

3. Proponowane działania

Ustanowienie systemu współpracy, edukacji i prewencji

1.1

Ustanowienie stałej grupy roboczej ds. monitorowania zjawiska handlu ludźmi (w tym gromadzenia danych statystycznych).

Stan dotychczasowy

W chwili obecnej liczne działania prowadzone w związku z przeciwdziałaniem handlowi ludźmi (Policja, Straż Graniczna, Prokuratura, sądy, organizacje pozarządowe) nie są koordynowane w sposób planowy i systematyczny. Zasadą są działania ad hoc. Jakkolwiek do tej pory dość skuteczne nie stanowią gwarancji sukcesu przy rosnącej skali problemu. Brak jednego ośrodka uniemożliwia zebranie w sposób kompetentny i rzetelny informacji i danych, które pozwoliłyby na wiarygodny opis zjawiska.

Zadanie

Utworzenie stałej międzyresortowej, multidyscyplinarnej grupy roboczej w składzie:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Urząd ds. Repatriacji i Cudzoziemców, Ministerstwo Sprawiedliwości – prokuratura, sądy, Pełnomocnik ds. Równego Statusu Kobiet, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Zdrowia, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, organizacje pozarządowe (La Strada i inne) z możliwością współpracy z innymi ekspertami (np. służb finansowych)

Celem działania grupy będzie:

- monitorowanie realizacji Programu,
- pozyskiwanie informacji i danych statystycznych dot. problemu handlu ludźmi i ich analizowanie,
- przygotowywanie propozycji działań dla instytucji reprezentowanych w grupie roboczej i innych organów administracji rządowej, oraz jednostki organizacyjne im podległe lub przez nich nadzorowane
- prowadzenie współpracy z partnerami zagranicznymi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: IV kwartał 2003r.

1.2

Wsparcie badań poświęconych handlowi ludźmi w Polsce, w szczególności w odniesieniu do jego ofiar i metod działania sprawców.

Stan dotychczasowy

Prowadzone dotychczas badania dot. problemu mają charakter wycinkowy, ze względu na brak jednolitej bazy danych obarczone są błędami. Niejednokrotnie różne instytucje prowadzą badania dot. tego samego zagadnienia co powoduje marnotrawstwo środków przeznaczonych na finansowania badań pochodzących z budżetu, bądź też środków instytucji spoza administracji rządowej.

Zadanie

Opracowanie metodyki i zakresu permanentnego gromadzenia informacji o zjawisku. Gromadzenie informacji i danych statystycznych dających możliwość lepszej koordynacji badań problemu. Pozwoliłoby to określić kwestie, które wymagają pilnego zbadania, wskazać na ewentualne źródła informacji itp. Tym samym możliwe byłoby efektywne wspieranie merytoryczne, organizacyjne i finansowe badań nad zjawiskiem handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Pełnomocnik ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: zadanie stałe

1.3

Wprowadzenie problemu handlu ludźmi do programów mediów publicznych .

Stan dotychczasowy

Brak koordynacji działań w zakresie zwalczania handlu ludźmi, jak i stosownego Programu uniemożliwia wpływanie w sposób planowy na kształt informowania o problemie handlu ludźmi w mediach publicznych. W rezultacie media niejednokrotnie kierując się chęcią przekazania odbiorcom interesujących informacji przedstawiają wypaczony obraz sytuacji, utrwalają stereotypy szkodliwe dla perspektyw przeciwdziałania zjawisku. Zdarza się, że upowszechniają informacje zagrażające bezpieczeństwu ofiar. Rezultatem jest brak programów, które wpływałyby pozytywnie i długofalowo na świadomość społeczeństwa w tej dziedzinie.

Zadanie

Przekazanie do mediów rzetelnego obrazu zjawiska .

Przygotowanie propozycji działań medialnych, które służyłyby zarówno efektywnej prewencji, jak i skuteczniejszemu zwalczaniu zjawisk; przeszkolenie grupy dziennikarzy, wskazanie zagadnień, które wymagają szczególnej uwagi ze strony mediów.

Systematyczne informowanie opinii publicznej o sytuacji. Wykorzystanie dla tych celów sieci internetowych.

Odpowiedzialni za realizację: podmioty wchodzące w skład grupy roboczej , każdy we właściwym sobie zakresie we współpracy z publicznym radiem i TV.

Termin realizacji: do końca 2003 r.

1.4

Wprowadzenie do oferty centralnych placówek doskonalenia nauczycieli tematyki dotyczącej handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Problematyka handlu ludźmi jest nieobecna w programach kształcenia nauczycieli. Stąd trudno oczekiwać ich aktywnego udziału, poprzez oddziaływanie na wychowanków, w celu zapobiegania temu by dzieci i młodzież stały się ofiarami procederu.

Zadanie

Wprowadzenie do oferty centralnych placówek doskonalenia nauczycieli tematyki dotyczącej handlu ludźmi.

Przygotowanie stosownych materiałów informacyjnych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: I półrocze 2004

1.5

Wprowadzenie do podstawy programowej kształcenia ogólnego tematyki dotyczącej handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Nieobecność problematyki handlu ludźmi w programach nauczania/wychowania. Brak świadomości dzieci i młodzieży ew. zagrożenia.

Rosnące zagrożenie , iż ofiarami handlu ludźmi będą właśnie dzieci i młodzież (tendencja ogólna).

Zadanie

Wprowadzenie do podstawy programowej kształcenia ogólnego tematyki dotyczącej handlu ludźmi. Przygotowanie stosownych materiałów informacyjnych.

Zobowiązanie rzeczoznawców do uwzględniania w swoich opiniach oceny przestrzegania zapisów Protokołu (dodatkowego do Konwencji NZ przeciwko zorganizowanej przestępczości międzynarodowej) o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przez autorów podręczników i wytwórców środków dydaktycznych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: I półrocze 2004

Zmiany w prawodawstwie mające na celu skuteczne zwalczanie handlu ludźmi

2.1

Wprowadzenie definicji handlu ludźmi zawartej w Protokole do Konwencji ONZ do kodeksu karnego.

Stan dotychczasowy

Mimo, że prawo polskie (kk) zawiera zapisy dot. zwalczania handlu ludźmi to jednak brak w nim definicji handlu ludźmi, co wpływa na różnorodną interpretację przepisu art.253 kk przez sądy w całym kraju.

Zadanie:

Wprowadzenie definicji do kk w brzmieniu (ujęciu) takim, jak w Protokole oraz decyzji ramowej Rady UE w sprawie walki z handlem ludźmi ujednoliciłoby stosowanie przepisu art.253 kk, a także ułatwiłoby proces dowodzenia, że zaistniało przestępstwo handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację : Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: do 1 maja 2004 r.

2.2

Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach – dostosowanie do *acquis communautaire* (po przyjęciu Dyrektywy UE dot. krótkoterminowego prawa pobytu dla ofiar handlu ludźmi ,współpracujących z właściwymi organami).

Stan dotychczasowy

Według Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach, cudzoziemcowi który przebywa w Polsce w innym celu niż deklarowany ewentualnie jego pobyt jest niepożądany ze względu na konieczność ochrony porządku publicznego (np. uprawianie prostytutki) można w szczególnie uzasadnionym wypadku (np. w celu złożenia zeznań obciążających przestępców) wydać wizę pobytową na oznaczony czas pobytu.⁴ Przepis ten pozostaje jednak „martwy” i nie znajduje zastosowania, gdyż nie ma żadnych regulacji prawnych rozwiązujących kwestie finansowe związane z pobytem ofiary w Polsce. Osobom takim należałoby zapewnić środki finansowe niezbędne do utrzymania na czas pobytu w Polsce. Poważne trudności w stosowaniu tegoż przepisu rodzi również zbyt krótki okres czasu przewidziany do podjęcia decyzji o deportacji ewentualnie decyzji o wydaniu wizy pobytowej.

Zadanie :

Stworzenie instrumentu walki z handlem ludźmi poprzez wprowadzenie krótkoterminowego zezwolenia na pobyt dla tych ofiar handlu ludźmi, które współpracują z właściwymi władzami. Projekt Dyrektywy Rady UE przewiduje m.in. iż zatrzymana przez służby policyjne ofiara handlu ludźmi otrzymałaby czas do namysłu co do gotowości współpracy z nimi. W tym okresie otrzymywałaby pomoc (zakwaterowanie, pomoc medyczną, psychologiczną, socjalną). Jeżeli wyrazi zgodę na współpracę może jej być udzielone prawo pobytu najdłużej do zakończenia postępowania sądowego.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Repatriacji i Cudzoziemców+ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji , Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji : I poł.2004 r.

2.3

Ratyfikacja i implementacja Protokołu fakultatywnego do Konwencji Praw Dziecka NZ dot. handlu dziećmi, prostytucji i pornografii dziecięcej.

Stan dotychczasowy

Brak ratyfikacji.

Zadanie:

Upowszechnienie w świadomości praktyków wymiaru sprawiedliwości szczególnego podejścia do przypadków handlu dziećmi. Realizacja polskich zobowiązań międzynarodowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: I poł.2004 r.

Podniesienie skuteczności działań

3.1

Wprowadzenie do programu szkolenia podstawowego policji i straży granicznej zajęć dot. postępowania w przypadkach handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Zagadnienie handlu ludźmi jest obecnie wprowadzane do programów szkolenia podstawowego funkcjonariuszy policji i straży granicznej. Jest to o tyle istotne, iż bardzo często pierwszy kontakt ofiary handlu ludźmi z przedstawicielami prawa ma decydujący wpływ na jej dalsze decyzje co do ewentualnego zeznawania przeciwko sprawcom.

Zadanie:

Wprowadzenie do programu szkolenia podstawowego ww. funkcjonariuszy informacji nt. zjawiska handlu ludźmi oraz zapoznanie z zalecanym w przypadku kontaktu z ofiarą przestępstwa handlu ludźmi sposobem postępowania.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: II poł.2003 r.

3.2

Przygotowanie i wdrożenie programu przeszkolenia specjalistycznego funkcjonariuszy policji, straży granicznej, prokuratorów i sędziów w zakresie postępowania w przypadkach zwalczania handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Brak jednolitego, opartego a analizę zjawiska w Polsce programu kształcenia specjalistycznego. Brak bazy danych nt. osób przeszkolonych w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Brak koordynacji organizowanych przez różne instytucje konferencji, kursów i szkoleń dot. zagadnienia.

Zadanie:

Stworzenie bazy danych nt.osób przeszkolonych oraz listy stanowisk/osób, które z racji wykonywanych obowiązków winny być przeszkolone. Przygotowanie ramowego programu szkolenia specjalistycznego. Przygotowanie możliwości organizacyjnych i finansowych dla wdrożenia systematycznego szkolenia specjalistów w zakresie zwalczania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł.2004 r.

3.3

Przygotowanie materiałów instruktażowych dotyczących postępowania w przypadkach handlu ludźmi przeznaczonych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej.

Stan dotychczasowy

Brak instrukcji przygotowanej przez służby. Funkcjonariusze dysponują niekiedy materiałami informacyjnymi przygotowanymi przez La Stradę

Zadanie:

Przygotowanie instrukcji/zalecenia szefów służb policyjnych dot. sposobu postępowania w przypadkach zetknięcia się z ofiarami handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: II poł.2003 r.

3.4

Przeszkolenie kadry szkoleniowej służb policyjnych (szkoly oficerskie i ośrodki szkoleniowe) w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Wiedza posiadana przez kadre szkoleniową często nie odnosi się do aktualnego stanu zjawiska, sposobów przeciwdziałania mu i zwalczania. Rezultatem jest przekazywanie szkolonym funkcjonariuszom stereotypowych i nieprawdziwych wyobrażeń.

Zadanie:

Przeszkolenie w drodze kursów specjalistycznych z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych kadry szkoleniowej. Systematyczna aktualizacja przekazanej wiedzy.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji : zadanie stałe

3.5

Stworzenie w Komendzie Głównej Policji mechanizmu koordynacji działań dotyczących zwalczania handlu ludźmi oraz powołanie (tam gdzie uzasadnia to skala zjawiska) grup zadaniowych w komendach wojewódzkich i samodzielnych stanowisk w jednostkach niższego szczebla, zajmujących się przestępczością związaną z handlem ludźmi.

Stan dotychczasowy

Zwalczaniem handlu ludźmi zajmują się różne pionki i jednostki policji i straży granicznej (pion kryminalny, pion ds. przestępczości zorganizowanej). Brak jest mechanizmu koordynacji i wymiany informacji nt. prowadzonych działań co bez wątpienia musi odbijać się na ich skuteczności.

Zadanie:

Powołanie na szczeblu Komendy Głównej Policji (koordynacja działań i wymiana informacji) i komend wojewódzkich grup zadaniowych, a w jednostkach niższego szczebla stanowisk, w których kompetencjach będzie m.in. koordynacja zwalczania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji

Termin realizacji : II poł.2003

3.6

Wzmocnienie bilateralnej współpracy międzynarodowej z krajami pochodzenia i docelowymi handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Zostały nawiązane kontakty bilateralne ze służbami policyjnymi krajów pochodzenia i docelowych. Brak wyspecjalizowanych jednostek/zespołów po stronie polskiej utrudnia efektywny rozwój współpracy w tej dziedzinie.

Zadanie:

Intensyfikacja współpracy dwustronnej, doprowadzenie do stworzenia stałych punktów kontaktowych do wymiany informacji i analiz.

Odpowiedzialni za realizację:, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: II poł. 2003 r.

3.7

Coroczne spotkanie ekspertów z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi .

Stan dotychczasowy

Polscy eksperci biorą udział w różnego typu gremiach powstałych z inspiracji politycznej poświęconych handlowi ludźmi (Inicjatywa Środkowoeuropejska, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Rada Państw Morza Bałtyckiego itp.). Niezależnie od zróżnicowanej wartości merytorycznej tego typu spotkań nie są one zogniskowane na polskim punkcie widzenia problemu tj. widzeniu Polski jako kraju docelowego, kraju pochodzenia i kraju tranzytowego.

Zadanie:

Uzyskanie w toku corocznych spotkań pełniejszego obrazu zjawiska handlu ludźmi w odniesieniu do Polski i polskich obywateli. Nawiązanie bezpośrednich kontaktów z praktykami z innych krajów. Stworzenie stałego mechanizmu wymiany informacji, doświadczeń i najlepszych praktyk.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł. 2004 r.

3.8

Zalecenia dla praktyków wymiaru sprawiedliwości co do postępowania w sprawach o handel ludźmi.

Stan dotychczasowy

Brak precyzyjnie sformułowanych standardów postępowania w przypadkach handlu ludźmi.

Zadanie:

Przygotowanie zaleceń dla prokuratorów i sędziów dot. postępowania w przypadkach handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: II poł. 2003 r.

3.9

Zalecenia dla pracowników służb konsularnych dotyczące postępowania z potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Wiedza przekazywana dotychczas podczas szkoleń jest niepełna ze względu na stan wiedzy o zjawisku.

Zadanie:

Wyposażenie pracowników służb konsularnych (w trybie szkoleń specjalistycznych i zaleceń pisemnych) w wiedzę dot. handlu ludźmi i postępowania z potencjalnymi ofiarami w sytuacji procedury udzielania wizy (cudzoziemcy) oraz postępowania z ofiarami, które nawiążą kontakt ze służbami konsularnymi (obywatele polscy). Nawiązanie współpracy w tej dziedzinie ze służbami konsularnymi państw UE.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych , Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: I poł.2004 r.

Wzmocnienie ochrony ofiary i świadka

4.1

Ochrona ofiary i świadka przed powtórna wiktymizacją podczas śledztwa poprzez zastosowanie odpowiednich procedur i środków technicznych.

Stan dotychczasowy

Ofiary są przesłuchiwane kilkakrotnie, czasami przez osoby nie posiadające elementarnej wiedzy o problemie, w niesprzyjających warunkach.

Zadanie:

Ograniczyć do koniecznego minimum liczbę przesłuchań i prowadzących je osób. Zapewnienie właściwą postawę i profesjonalizm. Zapewnić podmiotowe, a nie przedmiotowe traktowanie poprzez skuteczne poinformowanie o procedurach i sytuacji prawnej. Używać procedur

chroniących świadka takich jak – okazanie przez lustro weneckie, przesłuchanie przy pomocy środków technicznych, przesłuchanie bez obecności oskarżonych.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji : zadanie stałe

4.2

Zapewnienie (przy pomocy środków budżetowych lub poprzez wsparcie finansowe organizacji pozarządowych) możliwości pomocy ofierze w czasie trwania sytuacji kryzysowej jak i po jej ustaniu.

Stan dotychczasowy

Zdarza się, że ofiary handlu ludźmi – szczególnie cudzoziemki pozbawione są możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb, takich jak jedzenie, picie, ubranie, potrzeby higieniczne czy potrzeba bezpieczeństwa. Poszkodowane są np. nakłaniane do wynajmowania pokoju w hotelu na własny koszt na czas trwania zeznań lub nocują np. na komisariatach. Nie zawsze badany jest ogólny stan zdrowia. Kiedy świadek przestaje być potrzebny do czynności z jego udziałem zostaje odesłany do kraju bez sprawdzenia warunków bezpieczeństwa zarówno w trakcie podróży jak i na miejscu. Tylko w części przypadków policja zwraca się do organizacji pozarządowych, głównie La Strady

Zadanie:

Zapewnienie ofiarom pełnej informacji o ich sytuacji, zapewnienie godziwych i bezpiecznych warunków, możliwości korzystania ze wsparcia i konsultacji na wszystkich etapach postępowania.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji : zadanie stałe

4.3

Stworzenie listy ośrodków, organizacji pozarządowych zdolnych i uprawnionych do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Wiedza o możliwej pomocy i jej zakresie jest fragmentaryczna, okazjonalna i oparta na osobistych kontaktach. Istnieje wiele miejsc – powiatów czy gmin, gdzie taka pomoc jest trudno dostępna .

Zadanie:

Stworzenie zintegrowanego spisu wskazującego nie tylko ośrodki i instytucje, ale także zakres ich działania w sensie merytorycznym i geograficznym. Na jego podstawie będzie można sprawdzić możliwość zaspokojenia potrzeb konkretnej osoby poszkodowanej w poszczególnych zakresach.

Odpowiedzialni za realizację: grupa robocza we współpracy z organizacjami pozarządowymi, Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia

Termin realizacji : II poł. 2003 r.

4.4

Wprowadzenie do programów kształcenia pracowników pomocy społecznej problematyki handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Z wyjątkiem sporadycznych możliwości szkoleń środowiskowych i okazjonalnych sesji w szkołach brak systematycznego szkolenia pracowników socjalnych.

Zadanie:

Regularne szkolenie pracowników, jak również wprowadzenie tego tematu do programu szkół dla pracowników socjalnych, tak by każdy pracownik socjalny w Polsce był w stanie rozpoznać przypadek handlu ludźmi i poprowadzić go zarówno jeśli chodzi o organizację pomocy, podejście do klienta jak i skierowanie go do innych podmiotów takich jak psycholog, policja, prokuratura, organizacja pozarządowa itp.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: I poł. 2004 r.

4.5

Opracowanie i wdrożenie programów dobrowolnego powrotu i reintegracji ofiary handlu ludźmi.

Stan dotychczasowy

Ofiary handlu ludźmi po ewentualnym złożeniu zeznań są deportowane do kraju pochodzenia. Zdarzają się przypadki przechwycenia osób powracających już w trakcie podróży powrotnej

Działanie sieci organizacji pozarządowych takich jak sieć „La Strady” obejmuje jedynie część osób. W tym wypadku zapewniają one monitoring powrotu do domu i pomoc w bezpiecznego miejsc a zamieszkania, znalezieniu pracy, korzystaniu z pomocy medycznej.

Zadanie:

Przygotowanie procedur i warunków ich realizacji dot. indywidualnych konsultacji każdego przypadku , organizacji bezpiecznej podróży, ewentualnych negocjacji z rodziną, zapewnienia w razie potrzeby alternatywnego miejsca zamieszkania, powrotu do normalnego życia monitorowanego i wspieranego przez profesjonalne służby socjalne – np. organizacje pozarządowe. W przypadkach szczególnie trudnych (zagrożenie życia) rozpatrzenia możliwości pozostania ofiary w Polsce do czasu ustania zagrożenia.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji : II poł. 2004 r.

Ad 3. Propozycja działań

Cel		Proponowane działania	Instytucja	Oczekiwany rezultat
Ustanowienie systemu współpracy				
<i>1.Ustanowić system współpracy, edukacji, prewencji i zwalczania w dziedzinie handlu ludźmi</i>	1.1	<i>Ustanowienie stałej grupy roboczej ds. monitorowania zjawiska handlu ludźmi (w tym gromadzenia danych statystycznych)</i>	MSWiA	<i>Lepsza koordynacja wymiany informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w prewencje i zwalczanie zjawiska.</i>
	1.2	<i>Wsparcie i inicjowanie badań poświęconych handlowi ludźmi w Polsce, w szczególności w odniesieniu do jego ofiar i metod działania sprawców</i>	MSWiA, MS, Pełnomocnik ds. Równego Statusu... MGPIPS	<i>Lepsze poznanie problemu. Opracowanie metodyki i zakresu permanentnego gromadzenia informacji o zjawisku handlu ludźmi (uwzględniając działania dot. gromadzenia i przetwarzania informacji kryminalnych oraz gromadzenia danych statystycznych o przestępczości).</i>
	1.3	<i>Wprowadzenie problemu handlu ludźmi do programów mediów publicznych (+ prywatnych oraz sieci internetowych)</i>	<i>Podmioty tworzące grupę roboczą w ramach swych kompetencji we współpracy z radiem i TV</i>	<i>Poinformowanie opinii publicznej o rzeczywistym obrazie zjawiska i związanych z tym zagrożeniach. Przelamanie stereotypów dotyczących przede wszystkim ofiar handlu ludźmi.</i>

	1.4	<i>Wprowadzenie do oferty centralnych placówek doskonalenia nauczycieli tematyki dotyczącej handlu ludźmi.</i>	<i>MENiS, Organizacje pozarządowe</i>	<i>Wprowadzenie do oferty centralnych placówek doskonalenia nauczycieli tematyki dotyczącej handlu ludźmi. Przygotowanie stosownych materiałów informacyjnych.</i>
	1.5	<i>Wprowadzenie do podstawy programowej kształcenia ogólnego tematyki dotyczącej handlu ludźmi.</i>	<i>MENiS, Oranizacje. pozarządowe</i>	<i>Wprowadzenie do podstawy programowej kształcenia ogólnego tematyki dotyczącej handlu ludźmi. Przygotowanie stosownych materiałów informacyjnych. Zobowiązanie rzeczoznawców do uwzględniania w swoich opiniach oceny przestrzegania zapisów Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi przez autorów podręcznik i wytwórców środków dydaktycznych.</i>
Zmiany w prawodawstwie				
	2.1	<i>Wprowadzenie definicji handlu ludźmi zawartej w Protokole do Konwencji ONZ oraz Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej w sprawie walki z handlem ludźmi do kodeksu karnego</i>	<i>MS</i>	<i>Upowszechnienie w świadomości praktyków wymiaru sprawiedliwości kompleksowego widzenia problemu handlu ludźmi. Realizacja polskich zobowiązań prawnomiędzynarodowych.</i>
	2.2	<i>Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach – dostosowanie do <i>acquis communautaire</i> (po przyjęciu Dyrektywy Rady UE dot. krótkoterminowego prawa pobytu</i>	<i>MSWiA URiC + MS KGP</i>	<i>Stworzenie warunków sprzyjających podjęciu przez ofiarę decyzji o zeznawaniu przeciwko sprawcom przestępstwa .</i>

		<i>dla ofiar handlu ludźmi ,współpracujących z właściwymi organami)</i>	KGSG	
	2.3	<i>Ratyfikacja i implementacja Protokołu fakultatywnego do Konwencji Praw Dziecka NZ dot. handlu dziećmi, prostytucji i pornografii dziecięcej</i>	MS, MSWiA	<i>Upowszechnienie w świadomości praktyków wymiaru sprawiedliwości kompleksowego widzenia problemu handlu ludźmi. Realizacja polskich zobowiązań prawnomiędzynarodowych.</i>
Podniesienie skuteczności działań				
<i>3. Podniesienie skuteczności działań służb policyjnych i wymiaru sprawiedliwości</i>	3.1	<i>Wprowadzenie do programu szkolenia podstawowego policji i straży granicznej zajęć dot. postępowania w przypadkach handlu ludźmi.</i>	KGP, KGSG Organizacje pozarządowe	<i>Podniesienie poziomu wiedzy funkcjonariuszy nt. handlu ludźmi i postępowania z jego ofiarami. Zapewnienie właściwego postępowania w zetknięciu z przypadkiem handlu ludźmi.</i>
	3.2	<i>Przygotowanie i wdrożenie programu przeszkolenia specjalistycznego funkcjonariuszy policji, straży granicznej, prokuratorów i sędziów w zakresie postępowania w przypadkach zwalczania handlu ludźmi</i>	MSWiA MS KGP KGSG Organizacje pozarządowe	<i>Wyposażenie funkcjonariuszy, którzy w swej pracy mają do czynienia z handlem ludźmi w specjalistyczną wiedzę dot. zwalczania tego zjawiska.</i>
	3.3	<i>Przeszkolenie kadry szkoleniowej służb policyjnych (szkoły oficerskie i ośrodki szkoleniowe) w zakresie problematyki zwalczania handlu</i>	KGP,KGSG	<i>Aktualizacja i podniesienie poziomu wiedzy, zmiana postaw kadry szkoleniowej służb policyjnych a co za tym idzie efektywniejsze szkolenie funkcjonariuszy.</i>

		<i>ludźmi.</i>		
	3.4	<i>Przygotowanie materiałów instruktażowych w oparciu o opracowaną wcześniej procedurę dot. postępowania w przypadkach handlu ludźmi przeznaczonych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej.</i>	<i>KGP KGSG organizacje pozarządowe</i>	<i>Standaryzacja postępowania w przypadku zetknięcia z ofiarą handlu ludźmi.</i>
	3.5	<i>Stworzenie w KGP mechanizmu koordynacji działań dot. zwalczania handlu ludźmi oraz powołanie (tam gdzie uzasadnia to skala zjawiska) grup zadaniowych w komendach wojewódzkich i samodzielnych stanowisk w jednostkach niższego szczebla, zajmujących się przestępczością związaną z handlem ludźmi</i>	<i>KGP</i>	<i>Skuteczna koordynacja działań mających na celu zwalczanie handlu ludźmi.</i>
	3.6	<i>Wzmocnienie bilateralnej współpracy międzynarodowej z krajami pochodzenia i docelowymi handlu ludźmi. Prowadzenie współpracy z instytucjami innych krajów (pochodzenia i docelowych) oraz organizacjami międzynarodowymi z uwzględnieniem wymiany informacji statystycznych o zjawisku i zauważonych zmianach oraz o metodach czy systemach pomocy udzielanej ofiarom.</i>	<i>KGP KGSG</i>	<i>Ustanowienie punktów kontaktowych ds. handlu ludźmi pomiędzy zaangażowanymi instytucjami. Wprowadzenie problematyki handlu ludźmi do agendy corocznych spotkań szefów służb policyjnych. Poprawa współpracy międzynarodowej.</i>

	3.7	<i>Coroczne spotkanie ekspertów z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych (do ustalenia) celem wymiany informacji nt. zmian zachodzących w obrazie zjawiska</i>	<i>MSWiA, MS</i>	<i>Uzyskanie możliwości analizy zjawiska w szerokiej skali oraz wymiany poglądów i doświadczeń pomiędzy praktykami.</i>
	3.8	<i>Zalecenia dla praktyków wymiaru sprawiedliwości co do postępowania w sprawach o handel ludźmi</i>	<i>MS</i>	<i>Standaryzacja działań praktyków wymiaru sprawiedliwości. Wyposażenie prokuratorów i sędziów w specjalistyczną wiedzę i praktyczne wytyczne dot. handlu ludźmi, zwalczania tego zjawiska i postępowania z ofiarami/świadkami</i>
	3.9	<i>Zalecenia dla pracowników służb konsularnych dot. postępowania z potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi</i>	<i>MSZ MSWiA</i>	<i>Wyposażenie pracowników służb konsularnych w wiedzę i praktyczne wytyczne dot. handlu ludźmi i postępowania z potencjalnymi ofiarami</i>
Wzmocnienie ochrony ofiary i świadka				
<i>4. Wzmocnić ochronę ofiary i świadka oraz proces rehabilitacji ofiary</i>	4.1	<i>Ochrona ofiary i świadka przed powtórnią wiktymizacją podczas śledztwa poprzez zastosowanie odpowiednich procedur i środków technicznych</i>	<i>MSWiA MS Organizacje pozarządowe</i>	<i>Skuteczniejsza ochrony ofiary i świadka</i>
	4.2	<i>Zapewnić (przy pomocy środków budżetowych lub poprzez wsparcie finansowe organizacji pozarządowych możliwość pomocy ofierze w czasie trwania sytuacji kryzysowej jak i po jej ustaniu</i>	<i>MGPiPS MSWiA Organizacje pozarządowe</i>	<i>Stworzenie funkcjonującego systemu pomocy ofiarom handlu ludźmi, ułatwienie jej powrotu do normalnego życia</i>
	4.3	<i>Stworzenie listy ośrodków, organizacji pozarządowych</i>	<i>Grupa robocza</i>	<i>Stworzenie praktycznych warunków dla zapewnienia ofiarom i świadkom podstawowych</i>

		<i>zdolnych i uprawnionych w zakresie pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi</i>	<i>Organizacje pozarządowe MGPiPS MSWiA MS, MZ</i>	<i>warunków bytowych</i>
	4.4	<i>Wprowadzenie do programów kształcenia pracowników służb socjalnych problematyki handlu ludźmi. Wyposażenie ich w praktyczne umiejętności. Opracowanie procedur, metod i zasad pracy z ofiarami handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem cudzoziemców.</i>	<i>MGPiPS Organizacje pozarządowe</i>	<i>Wyposażenie pracowników pomocy społecznej w niezbędną wiedzę dot. zjawiska handlu ludźmi, którą będą mogli wykorzystywać w kontaktach z ofiarami tego przestępstwa</i>
	4.5	<i>Opracowanie i wdrożenie programów dobrowolnego powrotu do kraju pochodzenia i reintegracji ze społeczeństwem ofiary handlu ludźmi.</i>	<i>MSWiA Organizacje pozarządowe Służby socjalne Instytucje pomocowe</i>	<i>Stworzenie ofierze handlu ludźmi możliwości powrotu do normalnego życia.</i>